

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

4. De denunciatione fraterna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

Elicere crimen occultum cogitando ex curiositate, & exiguum inde detrimentum causare criminoso, veniale est.

Seipsum sine causa infamare, non est peccatū contra iustitiam, sed solum prodigalitaris ex genere veniale. Ratio, quia homo est dominus fame suæ, quippe quā propriis virtutibus comparavit, ut proinde nemini iniuriam inferat, si eam prodigat. Per accidens tamen potest esse mortale, si iactes te de crimine mortali, in eo delectando iuxta Ps. 51. 2. Si crimen tuum manifestando propriam vitam in discrimen absque causa conicias. 3. Si criminis infamia cum aliorum damno & scandalo iuncta sit.

Episcopus vel similis persona publica, iniuste infamata, tenetur se defendendo infamiam repellere, propter communitatis bonum.

CAP. IV.

De Denuntiatione fraterna.

Duplex est denunciatio, i. Iudicialis, quæ fit apud superiorem tanquam Iudicem, (hæc vel criminalis, quæ publicam vindictam communis boni gratia, peccat, vel civilis quæ priuatum interesse seu satisfactionem intendit.) Altera Evangelica seu charitativa, quæ ipsius spectat peccatoris emendationem, ut principalem finem, cuius species sunt denunciatio Canonica (quæ secundum canonū statuta fit ad impediendum damnum spirituale, v.c. Si Clericus denunciatur Clerico, ut deponatur ab officio, quia est perniciosus plebi) Regularis denunciatio fit in Religione secundum cuiusque Ordinis statuta.

Crimen fratris occultum interdum denunciatur prælato, quatenus est persona publica, (quamvis

Ff 2 non

non iudicialiter) interdum quatenus est persona singularis, ad paternè corripiendum idonea. Nam cuius est ordinare homines ad finem, eiusdem etiam cognoscere de medijs, quibus peruenitur ad finem. Quare cum Prælati debeant Christianos ordinare ad finem salutis æternæ, ad eosdem etiam perueniendum præcipere ea, quibus ut medijs hunc finem adsequi debent; tum veiò prohibere ac tollere ea, quibus licet mortalia peccata (per monitionem secretam vel si ea non iuuet, publica confusione, sine ministerii participatione veluti putridi membri) quibus à disciplina ne excluduntur.

NB. Quædam crimina sunt notoria, quædam occultata, quædam noxia communitati, V.C. hæresis, proditio, crimen læsæ Maiestatis, falsa iuramentum, quædam particularia noxia seu ipsis peccantibus, sodomia, siue innocenti, ut furtum, adulterium.

NB. Ordinem corrigendi fratrem, vid. Matth.

3 Crimina notoria statim ad prælatum deferri sunt, nulla alia monitione præcedente, sumitur ex Tim. 2. Peccantem coram omnibus argue, ut aliter timorem habeant; vbi Apostolus loquitur de publicis peccatis; Christus vero de occultis.

NB. Crimina quæ Reipublicæ perniciose sunt, nec adhuc occulta, si iudicijs ostendi possunt, prælati fides habeatur, prælato statim denunciari debent. Ratio, quia maius est bonum publicum, quod tunc in periculo versatur, quam si per bonum famæ peccatoris occultum. Erga famam peccatoris negligi debet, ut bono publico succurratur. Excepit certa spes sit peccatum tale occultum monitione non pediri; quia alias peccator sine causa necessitatis famaretur, contra charitatis legem. Secundo si in

liquo casu sufficere videatur, vt crimen occultum Reipubl. perniciosum generaliter denunciatur, tunc non est experimenda, iuxta Reg. Quod seruanda est fama proximi, quotiescunq; maior necessitas non urget eam lacerandi.

Crimina perniciofa non merè præterita, licet occulta sint, plerunq; statim prælato denunciari possunt, vt caueat, impediatur, v. c. furtum, homicidium, sollicitatio ad turpia. Ratio, quia naturali iure quisq; obligatus est ad defendendum innocentem ab iniuria hominis nocentis, etiam posthabito aliquo damno innocentis, nisi maior famæ vel vitæ iactura criminoso timeatur, quam sit damnum (v. c. exiguum furtum) proximo ex crimine alterius eueniens.

NB. Cum moderamine inculpatæ tutelæ, si alio modo non possit testium testimonium infirmare, potes etiam occultum crimè, v. c. periurii, &c. significare. Idem dicendum de aliis criminibus occultis proximi, cessuris in tuum proprium detrimentum, quod alio modo tollere non potes, quam denunciando.

Si crimen occultum, quod nec tibi nec alteri perniciosum, sed peccantibus tantum, v. c. blasphemia, Sodomia, tantum noxium est, per se solus emendare potes, tunc peccas contra ordinem à Christo traditum, si prælato statim denuncies. Et prælatus non potest iuste hoc præcipere, sumitur ex verbis Christi Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, &c. quia tunc sine necessitate fama fratris læderetur. Si tamen timeatur recidua in Religionibus, licet statim prælato denunciare tanquam patri, quia aptior est ad efficaciter emendandum, & grauiora peccata Religionum propter assiduam familiaritatem habentur,

Ff 3 per-

6 perniciosum, idcirco hoc titulo possint potius denunciari.

Qui crimen occultum pro se emendare non potest, plerumque praelato, tanquam patri ad secretam emendationem denunciare potius debet, quam aliis ignorantibus. Quia ille praesumitur magis idoneus ad emendandum quam alius. Nec obstantiam peccatoris non nihil minuendam apud praelatum, eò quod spirituale commodum inde promouendum sit maius.

7 Crimen occultum non perniciosum, Praelato quam publicae personae ad eunlgationem denunciari non potest, nisi secreta monitio, imo & testificatio antecesserit, modo tamen profutura praesumitur ex verbis Christi Matth. 18.

8 Si denunciatio ob aliquam causam illicita sit, pote contra charitatem vel ordinem à Christo datum non debet fieri, etiamsi praelatus iubeat. Praelatus non censetur aliter praecipere criminis denunciationem, nisi obseruato ordine à Christo praescripto. Et si emendatus est peccator, cessat finis praeccepti, ideoque parcere oportet famularibus.

9 Impedimentum occultum matrimonii publicae promulgationem denunciari debet; et denunciatus qui probe cognitum habet, illud publicare non possit; aperitur enim via praelati ad impedimentum verius indagare, & matrimonium cum Sacramento irreuerentia, & non sine sceleris trahendus, adhibitis admonitionibus ac terroribus impedire possit.

10 Interrogatus de occulto impedimento, aut multa irregularitate, debet abstinere à Sacramento matrimonii.

matrimonii, ordinis, vel defectum manifestare; cum in tali inquisitione non agatur ad criminis vindictam, sed ad impediendum peccatum, seruandum honorem Sacrament. Vnde sequitur, quod Prælati V.C. etiam parochus (modo non in sacra Confess. cognoscat) inquirere debeat de impedimento occulto, cuius aliqua probabilis suspicio, licet non publica infamia sit.

In delictis puerorum, domesticorum, non ita II
plerumque obseruandus est ordo correptionis, sed fermè statim ad præceptorem vel patremfamilias deferre possunt, vt salubriter corripiant. Ratio, quia nulla inde sequitur infamia, & talis denunciandi consuetudo ordinata est ad bonum denunciatorum; qui paterna correptione indigent, vt à maioribus vitiis abstrahantur, & alii studiosi aut filii facilius à criminibus contineantur. Et potest paterfamilias, materfamilias (vtpote suo etiam modo ius habens puniendi) delicta domesticorum etiam grauius occulta, quorum punitio ad ipsos spectat, manifestare.

NB. Nec filii nec studiosi peccant denunciando statim occulta scelera, eò quod nullum inde sequatur dispendium famæ, ideoq; nec paterfamilias nec magistri, tenentur seruare iuris processum, Iudiciforensi præscriptum.

Paterfamilias, Magistri, Prælati, Iudices con- 12
stituere possunt, qui subditorum errata obseruent, & ad illos deferant, tamen cauere debent, ne plus credant, quàm oportet, non facile repræhendant personam (grauiem & honestam) nisi prius patienter audiant. Nec iubeant obseruare

Ff 4 certam

certam personam, quæ alioquin suspecta non est, ne hominis famam absque necessitate lædant, item ne observatorem suam personæ agnoscant. Denunciator etiam ex charitate procedat, certa non incerta referendo.

- 13 Si quis crimen occultum fratris in externo in punibile, quod probare potest, iudiciali denunciatione prodit (nam charitativa sit superiori ut patet hæc autem coram prælato tanquam iudice & capite Ecclesiæ) antequam secreto monuit, is nihil contra iustitiam peccat. Ratio, quia homines externis rebus peccando contra leges, offendunt & republicæ partes sunt, consequenter merentur puniri à magistratu, utpote custode legum, & Iudice malefactorum. Et bonum multitudinis (exemplum) præbet debet bono unius. Nemo tamen tenetur denunciare, nisi crimen sit perniciosum Reipubl.

NB. Iudicialis denunciatio potest etiam esse crimine merè præterito, Evangelica autem seu charitativa, non nisi etiam timeatur crimen, impletur committendum. Peccat tamen contra charitatem qui iudicialiter denunciat occultum crimen probabile, quando speratur per occultam monitionem commendatio Ratio, quia ex eiusmodi criminis, vel alterius occulti publicatione ac punitione non tantum commodi accipit communitas, sed interea magis offenditur, & fama personæ v.c. Clerici quæ uiter læditur.

Coroll. Si coniunx adulterium occultè commisit, quod tamen probari possit, permittitur alteri coniugii innocenti accusare ciuilitè ad instigendum ad uortium: quia hoc ius suum per secretam monitionem vel separationem non ita obtinere potest, sicut

per iudicis sententiam, domestici autem in tali procedere non possunt, sed seruare debent ordinem à Christo præscriptum.

Denunciations de crimine occulto, non præmissa monitione secreta, olim in Ecclesiastico foro repellabantur, hodieque repelli possunt, si sint contra personas graues in dignitate constitutas, nisi publica in famia laborent, id enim postulat ordo à Christo præscriptus: aliàs iam refrigescente charitate & iniquitate abundante, Iudices seculares inquirere solent, V.C. in furta, adulteria, vtpote Reipublicæ valde perniciofa,

C A P. V.

De obligatione Secreti.

Qui secretum (rem alicui clanculum manifestatam, quæ in plurimorum notitiam nondum peruenit) expressa vel tacita conuentione sibi commissum reuelat, contra fidelitatem atque iustitiam peccat ex genere mortaliter, non minus, quam si in depositi contractu fidem violauit, patet ex prouerb. 11. *Qui ambulat fraudulenter, reuelat amici consilium*, tacita conuentione secreti obligantur consiliarij, modici, obstetrix, lute consulti, amici, quibus solatij vel auxilij causa secreta manifestantur, sine vlllo pacto; manifestare sine necessitate est peccatum contra legem naturalem, de non nocendo proximo, in anima, corpore, honore, fama, fortunæ bonis.

Secretum tibi commissum reuelare potes, si necesse sit auerendum damnum Reipublicæ, personæ innocentis, vel tuum ipsius graue periculum? intellige de crimine pernicioso, & non omnino transactum: nam si transactum, non debes illud prodere

Ff 5

V.C.